

Кучер С.В., к.е.н., доц.

Кучер В.В., магістрант

Житомирський державний технологічний університет

БЮДЖЕТУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ

Враховуючи стрімке зростання конкуренції, різкі та непередбачувані зміни в законодавстві, для успішної роботи підприємства доводиться не тільки випереджати своїх конкурентів, а й бути готовим до будь-яких змін, що можуть вплинути на діяльність підприємства. У зв'язку з чим виникає необхідність у якісній системі управління, яка зможе передбачити дані зміни та забезпечить впевнене проходження через них.

Керівництво та власники сучасних підприємств бажають володіти інформацією про реальний фінансовий стан, а також прогнозувати його значення. До сьогодні, підприємству це необхідно було лише для того, щоб своєчасно виконувати свої зобов'язання перед державою, партнерами по бізнесу та іншими підприємствами й організаціями. Але сучасні тенденції розвитку економіки змінюють правила функціонування суб'єкта господарювання, що є передумовою необхідності зміни системи управління та системи бухгалтерського обліку.

Сучасний економічний стан країни визначає самостійність суб'єктів господарювання та власну відповідальність підприємств у здійсненні господарської діяльності та за її результатами. У зв'язку з цим виникає об'єктивна потреба у постійному контролі, аналізі, коригуванні й прогнозуванні змін фінансового стану та оцінці фінансових можливостей підприємства на майбутнє, виконання якої здійснюється й за допомогою бюджетування.

Загальноприйнятим вважається, що бюджетування на підприємстві виконує три основні функції: планування, прогнозування та аналіз. Функція планування є найважливішою, адже саме вона дає змогу підприємству бути готовим до непередбачуваних ситуацій, тому бюджетування – це основа для внутрішньофірмового планування.

За допомогою прогнозування підприємство може підготуватися до можливих змін та уникнути їх негативного впливу на господарську діяльність та фінансовий стан. Аналіз виконується управлінським персоналом на основі інформаційного супроводу системою бухгалтерського обліку за результатами минулих звітних періодів, а при попередньому бюджетуванні – удосконалити його та усунути слабкі місця підприємства.

Швидке збільшення кількості факторів, які впливають на хід та результативність діяльності підприємства, повинне враховуватися в системі бюджетування суб'єкта господарювання. Одним із таких факторів є динамічність вітчизняного законодавства, у зв'язку з яким при кожній його зміні, у підприємства виникає ризик недотримання або порушення положень окремих законодавчих актів, адже відслідкувати усі зміни досить важко. В результаті дані зміни сприяють виникненню непередбачуваних витрат у вигляді штрафів та пені. Загалом на сьогодні це досить актуальна проблема, яка пов'язана з наявністю незапланованого грошового відтоку з підприємства, у результаті

чого порушується ритмічність підприємства, що тягне за собою досить серйозні наслідки для господарської діяльності в цілому.

Розглядаючи вплив змін законодавства у довготерміновому періоді, підприємство не завжди має змогу контролювати усі допущені помилки та виправляти їх. Також бувають такі ситуації, згідно яких підприємству не вигідно показувати дані помилки, виправляти їх та платити штрафи, адже існує ймовірність їх пропущення при перевірці. Також слід врахувати те, що можуть бути виявлені такі помилки у веденні бухгалтерського обліку та складанні бухгалтерської звітності, про існування яких підприємство й не підозрювало. Тому суб'єкту господарювання необхідно вжити усіх можливих заходів з метою мінімізації впливу непередбачуваних ситуацій на життєдіяльність підприємства.

Одним із таких заходів може бути створення резервів під майбутні витрати, які повинні включатися до системи бюджетів. Можливість створення резервів під витрати у вигляді штрафів передбачається й міжнародними стандартами бухгалтерського обліку. Головними умовами для такого створення є: наявність ймовірного вибуття ресурсів, які втілюють в собі економічні вигоди; достовірна оцінка майбутнього зобов'язання. Обидві умови при цьому виконуються. Ймовірне вибуття ресурсів представлене незапланованим відтоком грошових коштів, а підставою достовірної оцінки майбутнього зобов'язання виступатимуть акти перевірок або виконавчі листи судових органів, у випадку провадження судового розгляду.

Витрати під створення таких резервів повинні відображатися в системі бюджетів, тобто бути заздалегідь запланованими та розподіленими між звітними періодами. У випадку настання такого моменту повна сума витрат, яка виникатиме при цьому списуватиметься у звітному періоді за рахунок раніше створеного резерву, що не завдаватиме різкого впливу на фінансовий стан підприємства.

Таким чином, встановлено, що вітчизняні суб'єкти господарювання досить вразливі до змін зовнішнього середовища, а особливо до тих, які спричиняють понесення додаткових непередбачуваних витрат.

З метою забезпечення безперервного функціонування підприємства запропоновано здійснювати резервування під непередбачувані витрати з відображенням витрат на створення резервів у системі бюджетів враховуючи інформацію за минулі звітні періоди. Виконуючи дані рекомендації, підприємство буде готовим до непередбачуваних ситуацій, зменшивши ризик щодо можливого порушення безперервного функціонування суб'єкта господарювання.